

Βρυξέλλες, 14.10.2019
COM(2019) 468 final

**ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ**

**σχετικά με την ενδιάμεση αξιολόγηση του προγράμματος για την ανταγωνιστικότητα
των επιχειρήσεων και τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις**

{SWD(2019) 374 final}

ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ

σχετικά με την ενδιάμεση αξιολόγηση του προγράμματος για την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων και τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το πρόγραμμα για την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων και τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (COSME) είναι ένα πρόγραμμα της Ένωσης για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της βιωσιμότητας των επιχειρήσεων, την ενθάρρυνση της επιχειρηματικής νοοτροπίας και την προώθηση της δημιουργίας και της ανάπτυξης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ). Συμβάλλει στην επίτευξη των γενικών στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» για έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, ενώ ταυτόχρονα επιδιώκει τη βελτιστοποίηση των συνεργειών με άλλα προγράμματα της ΕΕ, όπως το «Ορίζων 2020», και τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία (ΕΔΕΤ).

Όπως ορίζεται στον κανονισμό για το πρόγραμμα COSME¹, η Επιτροπή εκπόνησε την ενδιάμεση έκθεση αξιολόγησης του προγράμματος, προκειμένου να εκτιμήσει τη σκοπιμότητα και την προστιθέμενη αξία του, την αποτελεσματικότητα και την αποδοτικότητα της εφαρμογής του, καθώς και τη συνοχή του με άλλα ενωσιακά προγράμματα.

Η παρούσα έκθεση συνοψίζει τα κύρια πορίσματα της αξιολόγησης και παραθέτει τα συμπεράσματα και τα διδάγματα που αντλήθηκαν. Συνοδεύεται από λεπτομερέστερο έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής.

II. ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Το COSME διαδέχθηκε το πρόγραμμα-πλαίσιο για την ανταγωνιστικότητα και την καινοτομία (CIP)², που υλοποιήθηκε μεταξύ του 2007 και του 2013 με προϋπολογισμό 3,6 δισ. EUR³. Στόχος του ήταν να συμβάλει στην ενίσχυση της παραγωγικότητας, της ικανότητας καινοτομίας και της βιώσιμης ανάπτυξης. Το CIP αποτελούταν από «τρεις πυλώνες», δηλαδή τα προγράμματα με τίτλο «Επιχειρηματικότητα και καινοτομία» (EIP), «Υποστήριξη της πολιτικής για τις ΤΠΕ» (ICT-PSP) και «Ευφυής ενέργεια — Ευρώπη» (IEE).

Κατά την περίοδο προγραμματισμού 2014-2020, οι δράσεις των προγραμμάτων ICT-PSP και IEE μεταφέρθηκαν στο «Ορίζων 2020», ενώ οι δράσεις του προγράμματος EIP μεταφέρθηκαν σε μεγάλο βαθμό στο COSME.

Το πρόγραμμα EIP αντιπροσώπευε περίπου το 60 % του προϋπολογισμού του CIP. Το EIP στήριζε την πρόσβαση των ΜΜΕ σε χρηματοδότηση, το δίκτυο «Enterprise Europe Network» (EEN), το πρόγραμμα «Erasmus για νέους επιχειρηματίες», τα γραφεία υποστήριξης για τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας για τις ΜΜΕ, καθώς και δράσεις που αποσκοπούσαν στην ενίσχυση της επιχειρηματικής νοοτροπίας και στη δημιουργία καλύτερων όρων-πλαισίων για τις ΜΜΕ που

¹ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1287/2013.

² Απόφαση αριθ. [1639/2006/ΕΚ](#) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Οκτωβρίου 2006, σχετικά με τη θέσπιση προγράμματος-πλαισίου για την ανταγωνιστικότητα και την καινοτομία (2007-2013).

³ COM(2005) 121.

δραστηριοποιούνται στην ΕΕ. Στο COSME δεν περιλαμβάνεται καμία αναφορά στην καινοτομία, ενώ έχει δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στον τουρισμό.⁴

Η εκτίμηση επιπτώσεων⁵ που συνοδεύει την πρόταση κανονισμού για το πρόγραμμα COSME⁶ εντόπισε τις ακόλουθες αδυναμίες της αγοράς: προβληματική πρόσβαση σε χρηματοδότηση για τις ΜΜΕ· χαμηλά επίπεδα δημιουργίας επιχειρήσεων και κακή απόδοση· αδύναμο επιχειρηματικό πνεύμα· επιχειρηματικό περιβάλλον που δεν ευνοεί την εκκίνηση και την ανάπτυξη· ζητήματα που εμποδίζουν την εξειδίκευση του κλάδου και την ανταγωνιστικότητα του τομέα· περιορισμένη διεθνοποίηση των ΜΜΕ εντός και εκτός Ευρώπης.

Οι γενικοί και οι ειδικοί στόχοι του προγράμματος COSME σχεδιάστηκαν για την αντιμετώπιση αυτών των ζητημάτων. Η επιλογή που προτιμήθηκε για την επίτευξη των εν λόγω στόχων ήταν η συνέχιση όλων των δράσεων του προγράμματος ΕΙΡ στο πλαίσιο του COSME (2,2 δισ. EUR), με εξαίρεση την καινοτομία (περίπου 600 εκατ. EUR). Το χρηματοδοτικό κονδύλιο για το COSME ανέρχεται σε 2,3 δισ. EUR για την περίοδο 2014-2020.

Το πρόγραμμα COSME υλοποιείται κυρίως από τον Εκτελεστικό Οργανισμό για τις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις (EASME) για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (η «Επιτροπή»), με εξαίρεση τα χρηματοδοτικά μέσα που υλοποιούνται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων (ΕΤαΕ) για λογαριασμό της Επιτροπής. Το πρόγραμμα είναι επίσης ανοικτό σε τρίτες ευρωπαϊκές χώρες εκτός ΕΕ⁷.

III. ΕΚΤΕΛΕΣΗ — ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Όπως προκύπτει από την ενδιάμεση αξιολόγηση, τα ποσοστά εκτέλεσης του προϋπολογισμού του COSME είναι καλά. Ο επιχειρησιακός προϋπολογισμός⁸ για το 2014 (247 εκατ. EUR) εκτελέστηκε κατά 99,87%· το 2015 ο διαθέσιμος επιχειρησιακός προϋπολογισμός (329 εκατ. EUR) εκτελέστηκε κατά 99,38%· το 2016 ο διαθέσιμος επιχειρησιακός προϋπολογισμός (336 εκατ. EUR) εκτελέστηκε κατά 96,69%. Οι δομές υλοποίησης των χρηματοδοτικών μέσων και το δίκτυο «Enterprise Europe Network» είχαν ήδη δημιουργηθεί και απέφεραν αποτελέσματα. Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Στρατηγικών Επενδύσεων (ΕΤΣΕ) ενίσχυσε περαιτέρω τα χρηματοδοτικά μέσα με 550 εκατ. EUR.

Πρόσβαση σε χρηματοδότηση — ειδικός στόχος 1

Τουλάχιστον το 60% των πόρων του προγράμματος COSME (ήτοι 1,4 δισ. EUR) διατίθεται στα χρηματοδοτικά μέσα αυτού, στον μηχανισμό εγγύησης δανείων (LGF) και στον μηχανισμό μετοχικού κεφαλαίου για την ανάπτυξη (EFG). Τα ανωτέρω αξιοποιούν την επιτυχία των χρηματοδοτικών μέσων του CIP (2007-2013), τα οποία συνεισέφεραν στην κινητοποίηση άνω των 21 δισ. EUR σε δάνεια και άνω των 3 δισ. EUR σε επιχειρηματικά κεφάλαια για πάνω από 380 000 ΜΜΕ στην Ευρώπη.

⁴ Για λεπτομερή σύγκριση μεταξύ CIP και COSME: Fanny Lajarthe (2012). Differences and Similarities Between CIP & COSME: Briefing Note. IP/A/ITRE/2012-14.

⁵ SEC(2011) 1452 τελικό.

⁶ COM(2011) 834.

⁷ <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/34263?locale=el>.

⁸ Γραμμές 02.02.01 και 02.02.02 του προϋπολογισμού για όλες τις πηγές χρηματοδότησης, συμπεριλαμβανομένων των εισφορών τρίτων χωρών και των επανεισορών από τα χρηματοδοτικά μέσα του CIP, και εξαιρουμένων των διοικητικών δαπανών του προϋπολογισμού του COSME.

Οι προσκλήσεις εκδήλωσης ενδιαφέροντος για τα χρηματοδοτικά μέσα που δημοσιεύθηκαν το 2014 προκάλεσαν έντονο ενδιαφέρον από πλευράς ενδιαμέσων χρηματοπιστωτικών οργανισμών σε όλες τις χώρες που συμμετέχουν στο πρόγραμμα COSME, τόσο στα κράτη μέλη της ΕΕ όσο και στις τρίτες χώρες, ιδίως για τον μηχανισμό LGF. Η μεγάλη ζήτηση στην αγορά για τον LGF συνεχίστηκε το 2015 και, κατά συνέπεια, όλος ο προϋπολογισμός του 2014-2015 είχε εξαντληθεί μέχρι τα μέσα του 2015. Χάρη στην εγγύηση που παρασχέθηκε από το ΕΤΣΕ⁹, το ΕΤαΕ μπόρεσε να συνεχίσει να υπογράφει εγγυήσεις για τον LGF του COSME κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2015. Στο τέλος του 2016, περίπου 143 000 ΜΜΕ σε 21 συμμετέχουσες χώρες έλαβαν χρηματοδότηση ύψους σχεδόν 5,5 δις. EUR¹⁰ στο πλαίσιο του ενισχυμένου μηχανισμού LGF. Η ενίσχυση του μηχανισμού LGF του COSME, χάρη στην εγγύηση του ΕΤΣΕ, συνεχίστηκε το 2016 και το 2017, επηρεάζοντας θετικά τη χρηματοδότηση που διατίθεται σε πιο ριψοκίνδυνες ΜΜΕ, σε αρκετά προγενέστερη φάση από ό,τι θα συνέβαινε αποκλειστικά με τον προϋπολογισμό του COSME, επιταχύνοντας κατ' αυτόν τον τρόπο τη χρηματοδότηση της πραγματικής οικονομίας.

Δεδομένων των ειδικών χαρακτηριστικών που είναι εγγενή σε μηχανισμούς μετοχικού κεφαλαίου, με περισσότερο πολύπλοκες διαδικασίες δέουσας επιμέλειας και συγκέντρωσης κεφαλαίων, η υπογραφή των συμφωνιών χρηματοδότησης πήρε περισσότερο χρόνο. Οι πρώτες πέντε συναλλαγές στο πλαίσιο του ΕFG, εκ των οποίων οι 3 αφορούσαν κονδύλια πολλαπλών σταδίων, σε συνδυασμό με τον μηχανισμό μετοχικού κεφαλαίου InnonFin για το αρχικό στάδιο, ο οποίος δημιουργήθηκε δυνάμει του προγράμματος «Ορίζων 2020», υπογράφηκαν στο τέλος του 2015. Οι πρώτες επενδύσεις σε ΜΜΕ πραγματοποιήθηκαν το 2016 στο πλαίσιο αυτών των συμφωνιών.

Πρόσβαση σε αγορές — ειδικός στόχος 2

Το COSME βοηθά τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις, και ιδίως τις ΜΜΕ, να δραστηριοποιούνται στην ενιαία αγορά, καθώς και να εξάγουν εκτός Ευρώπης. Περισσότερα από τα δύο τρίτα του προϋπολογισμού του COSME για την πρόσβαση στις αγορές διατίθενται στο δίκτυο EEN, το οποίο βοηθάει τις ΜΜΕ να βρουν επιχειρηματικούς, τεχνολογικούς και ερευνητικούς εταίρους στην ΕΕ και σε τρίτες χώρες. Επίσης, προωθεί τη συμμετοχή των ΜΜΕ σε χρηματοδοτικά προγράμματα της ΕΕ, όπως το «Ορίζων 2020», και τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία.

Το EEN ξεκίνησε τις δραστηριότητές του, όπως είχε προγραμματιστεί, την 1/1/2015 (οι δραστηριότητες του 2014 καλύπτονταν ακόμη από το πρόγραμμα CIP). Κατόπιν δύο προσκλήσεων υποβολής προτάσεων επιλέχθηκαν 92 κοινοπραξίες. Σ' αυτό το στάδιο, το εν λόγω δίκτυο περιλάμβανε 525 οργανώσεις στην ΕΕ και 80 οργανώσεις από οκτώ τρίτες χώρες που συμμετέχουν στο COSME¹¹. Αυτές υπέγραψαν συμφωνίες-πλαίσια εταιρικής σχέσης, που κάλυπταν περίοδο επτά ετών, και ειδικές συμφωνίες επιδότησης για τις πρώτες περιόδους λειτουργίας 2015-2016 και 2017-2018.

Το δίκτυο EEN (με προσωπικό περίπου 3 000 ατόμων) εξασφάλιζε, σε ετήσια βάση, τη συμμετοχή περισσότερων από 200 000 ΜΜΕ σε τοπικές εκδηλώσεις, παρείχε ειδικές συμβουλευτικές υπηρεσίες σε περίπου 70 000 ΜΜΕ για την πρόσβασή τους σε χρηματοδότηση, τον κλάδο και την τεχνολογία των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, τις υπηρεσίες αποτελεσματικής χρήσης των

⁹ Η επονομαζόμενη ενίσχυση του μηχανισμού LGF του COSME.

¹⁰ Βλ. COSME LGF Implementation Status, όπως ήταν διαθέσιμο στις 31 Μαρτίου 2016 στο: http://www.eif.org/what_we_do/guarantees/single_eu_debt_instrument/cosme-loan-facility-growth/index.htm.

¹¹ Ισλανδία, Μαυροβούνιο, Βόρεια Μακεδονία, Τουρκία, Αλβανία, Σερβία, Μολδαβία, Αρμενία.

πόρων κ.λπ. Περίπου 25 000 ΜΜΕ συμμετείχαν σε εκδηλώσεις αντιστοίχισης (ανάπτυξης σχέσεων) κάθε χρόνο, με αποτέλεσμα τη σύναψη περίπου 2 500 διεθνών εταιρικών σχέσεων μεταξύ ΜΜΕ.

Στο πλαίσιο του ειδικού στόχου 2, το COSME υλοποιείται επίσης μέσω της χρηματοδότησης διαφόρων άλλων μικρότερων έργων. Τα πιο σημαντικά από αυτά είναι:

- Η δικτυακή πύλη «Η Ευρώπη σου — Επιχειρήσεις», με περίπου 0,5 εκατ. EUR το χρόνο,
- Τα γραφεία υποστήριξης για τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας στην Κίνα, τη Λατινική Αμερική και τη νοτιοανατολική Ασία, με 7,2 εκατ. EUR,
- Το Κέντρο Βιομηχανικής Συνεργασίας ΕΕ–Ιαπωνίας, με 2,7 εκατ. EUR το χρόνο,
- Βελτιωμένες υπηρεσίες μίας στάσης στα κράτη μέλη, με 1 εκατ. EUR,
- Βελτίωση της πρόσβασης των ΜΜΕ σε δημόσιες συμβάσεις, με 1 εκατ. EUR.

Βελτίωση του πλαισίου προϋποθέσεων για τις επιχειρήσεις — ειδικός στόχος 3

Το πρόγραμμα COSME χρηματοδοτεί δράσεις που στοχεύουν στη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος για τις ΜΜΕ, όπως είναι οι συνεργατικοί σχηματισμοί και οι ψηφιακές τεχνολογίες, μειώνοντας τη γραφειοκρατία, προωθώντας την αρχή «Προτεραιότητα στις μικρές επιχειρήσεις», αλλά και βελτιώνοντας την ανταγωνιστικότητα τομέων με στρατηγική σημασία για την ευρωπαϊκή οικονομία, συμπεριλαμβανομένου του τουρισμού.

Ο στόχος αυτός υλοποιείται μέσω μιας ευρείας γκάμας μικρότερων δράσεων, προσκλήσεων υποβολής προτάσεων και προκήρυξης διαγωνισμών, όπως:

- Οι ηλεκτρονικές δεξιότητες για την ανταγωνιστικότητα και την καινοτομία, με περίπου 3 εκατ. EUR το χρόνο,
- Το πρόγραμμα διεθνοποίησης συνεργατικών σχηματισμών για ΜΜΕ, το οποίο κυμαίνεται από 3,5 έως 5 εκατ. EUR το χρόνο,
- Το πρόγραμμα αριστείας συνεργατικών σχηματισμών, με 1,5 εκατ. EUR το χρόνο,
- Οι δράσεις εκσυγχρονισμού του κλάδου (βασικές τεχνολογίες γενικής εφαρμογής, προηγμένη παραγωγή κ.λπ.), με 5 εκατ. EUR κατά μέσο όρο το χρόνο,
- Διάφορες δράσεις για τη στήριξη των ΜΜΕ σε βιομηχανικούς τομείς (κατασκευές, χημεία, αεροναυπηγική, άμυνα, αλυσίδα εφοδιασμού τροφίμων, αποτελεσματική χρήση πόρων, σχεδιασμός, προϊόντα βιολογικής προέλευσης κ.λπ.), οι οποίες κυμαίνονται από 5 έως 8 εκατ. EUR το χρόνο,
- Η παρακολούθηση και ο έλεγχος της πολιτικής για τις ΜΜΕ, με 5 εκατ. EUR κατά μέσο όρο το χρόνο:
  - Εξέταση των επιδόσεων των ΜΜΕ,
  - Συνέλευση των ΜΜΕ,
  - Δίκτυο απεσταλμένων ΜΜΕ,
  - Εργαλεία προβολής, όπως το «Business Planet» στον τηλεοπτικό σταθμό Euronews και η πύλη για τις ΜΜΕ,
- Η πλατφόρμα REFIT της ΕΕ για τη μείωση του ρυθμιστικού φόρτου, με 0,5 εκατ. EUR κατά μέσο όρο το χρόνο,
- Η στήριξη στον κλάδο του τουρισμού, με προϋπολογισμό που κυμαίνεται από 5 έως 9 εκατ. EUR το χρόνο,
- Η προώθηση της κοινωνικής οικονομίας και της κοινωνικής επιχειρηματικότητας, με προϋπολογισμό που κυμαίνεται από 0,5 έως 2 εκατ. EUR το χρόνο.

Μεταξύ του 2014 και του 2016, 109,3 εκατ. EUR διατέθηκαν σ' αυτόν τον στόχο, δηλαδή 12 % του χρηματοδοτικού κονδυλίου. Οι πρώτες προσκλήσεις στο πλαίσιο του στόχου αυτού δημοσιεύτηκαν στο τέλος του 2014 και, με βάση την περίοδο εκτέλεσης, οι περισσότερες από τις δράσεις άρχισαν να παράγουν αποτελέσματα μετά τον χρόνο που εξετάζει η παρούσα αξιολόγηση.

Η ομάδα εργασίας υψηλού επιπέδου για τον διοικητικό φόρτο συνέβαλε στην ανταλλαγή ορθών πρακτικών και στην παρακολούθηση, ενώ άνοιξε και τον δρόμο για την πλατφόρμα REFIT της ΕΕ. Η εξέταση των επιδόσεων των ΜΜΕ παρείχε μια επισκόπηση των ευρωπαϊκών ΜΜΕ και λεπτομερείς πληροφορίες για την εφαρμογή της πρωτοβουλίας «Small Business Act». Οι ειδικές πληροφορίες ανά κράτος μέλος ενσωματώθηκαν στις ειδικές ανά χώρα συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου. Το δίκτυο απεσταλμένων ΜΜΕ, η ετήσια συνέλευση των ΜΜΕ και η ευρωπαϊκή εβδομάδα ΜΜΕ αποτέλεσαν φόρουμ για την αύξηση της ευαισθητοποίησης και την ανταλλαγή ορθών πρακτικών σε όλους τους τομείς της πρωτοβουλίας «Small Business Act». Τέλος, ο 4ος κύκλος του «Business Planet» στον τηλεοπτικό σταθμό Euronews ξεκίνησε στις 12 Ιουνίου 2015.

Η εκστρατεία «e-Skills for Jobs» (Ηλεκτρονικές δεξιότητες για θέσεις εργασίας) κάλυψε 30 χώρες, με τη συμμετοχή 384 οργανισμών και τη συγκέντρωση 300 000 και πλέον συμμετεχόντων, ενώ είχε περίπου 115 εκατ. αποδέκτες.

Η πρόσκληση υποβολής προτάσεων για τη δράση «Design based consumer goods» (Καταναλωτικά αγαθά βασισμένα στον σχεδιασμό) (με προϋπολογισμό 4 εκατ. EUR) είχε ως αποτέλεσμα την ανάθεση 10 έργων ΜΜΕ, τα οποία αφορούσαν την ανάπτυξη καινοτόμων ψηφιακών λύσεων για τη βελτίωση των διεργασιών σχεδιασμού και επικοινωνίας στην αξιακή αλυσίδα του κλωστοϋφαντουργικού τομέα και των ειδών ένδυσης, τα καινοτόμα προϊόντα που ενσωματώνουν τις ψηφιακές τεχνολογίες, μέχρι προϊόντα και νέα επιχειρηματικά μοντέλα για την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών και των κοινωνικών προκλήσεων.

Οι πρωτοβουλίες για τον τουρισμό συνέβαλαν στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του τομέα του ευρωπαϊκού τουρισμού. Οι πρωτοβουλίες για την αύξηση των ροών ηλικιωμένων και νεαρών τουριστών συνέβαλαν στην επέκταση της τουριστικής περιόδου. Οι δράσεις με στόχο την καλύτερη προσβασιμότητα στον τουρισμό συνέβαλαν στη βελτίωση των εγκαταστάσεων και των υπηρεσιών που παρέχονται στους τουρίστες με ειδικές ανάγκες πρόσβασης. Η προβολή που εξασφαλίζεται στους εξέχοντες ευρωπαϊκούς τουριστικούς προορισμούς έχει βελτιωθεί, γεγονός που θα αυξήσει τις δυνητικές αφίξεις τουριστών και θα αποφέρει δευτερογενή εισοδήματα για τους προορισμούς και τους τουριστικούς φορείς στις τοπικές κοινότητες. Οι δραστηριότητες και οι εκδηλώσεις ευαισθητοποίησης είχαν ως αποτέλεσμα την καλύτερη προβολή και υιοθέτηση των τουριστικών πρωτοβουλιών.

Την περίοδο 2014-2016, η πρωτοβουλία «Clusters Go International» (Διεθνοποίηση συνεργατικών σχηματισμών) συμπεριέλαβε 25 ευρωπαϊκές στρατηγικές συμπράξεις συνεργατικών σχηματισμών (ESCP), οι οποίες εκπροσωπούσαν 145 οργανώσεις συνεργατικών σχηματισμών σε 23 ευρωπαϊκές χώρες και περισσότερες από 17 000 ευρωπαϊκές ΜΜΕ. Από τις 25 επιλεγείσες ESCP χρηματοδοτήθηκαν οι 15. Οι άλλες 10 εταιρικές σχέσεις έλαβαν το σήμα ESCP και ενθαρρύνθηκαν να συνεχίσουν τη συνεργασία τους προαιρετικά, χωρίς χρηματοδότηση από το COSME. Οι 15 συγχρηματοδοτούμενες εταιρικές σχέσεις αντιπροσωπεύουν περίπου 95 συνεργατικούς σχηματισμούς που απευθύνονται σε περισσότερες από 10 300 ευρωπαϊκές ΜΜΕ.

Επιχειρηματικότητα και επιχειρηματική νοοτροπία — ειδικός στόχος 4

Το COSME υποστηρίζει την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ Ευρωπαίων εκπαιδευτικών και εκπαιδευτών, ώστε να αναπτύξουν βέλτιστες πρακτικές για την εκπαίδευση στην επιχειρηματικότητα στην ΕΕ. Το πρόγραμμα αυτό εστιάζει σε ομάδες όπως οι νέοι, οι γυναίκες ή οι ηλικιωμένοι επιχειρηματίες, προκειμένου να επωφεληθούν από προγράμματα καθοδήγησης ή άλλα προγράμματα προσαρμοσμένα στις ιδιαίτερες ανάγκες τους.

Το βασικό εργαλείο είναι το πρόγραμμα καθοδήγησης «Erasmus για νέους επιχειρηματίες», το οποίο βοηθάει τους νέους επιχειρηματίες να αποκτήσουν και να καλλιεργήσουν επιχειρηματικές δεξιότητες και γνώσεις, και να αναπτύξουν περαιτέρω την επιχειρηματική τους δραστηριότητα

μαθαίνοντας από έμπειρους επιχειρηματίες. Ξεκίνησε το 2009 ως πιλοτικό πρόγραμμα και πλέον αποτελεί βασική δράση του COSME.

Το πρόγραμμα εκτελείται μέσω ετήσιας πρόσκλησης υποβολής προτάσεων, η οποία έχει ως αποτέλεσμα την υπογραφή συμφωνιών επιχορήγησης από τον EASME για περιόδους 24 μηνών. Εν γένει, υπάρχει πάντα μεγάλος αριθμός αξιόλογων έργων που δεν μπορούν να χρηματοδοτηθούν λόγω έλλειψης χρηματοδότησης. Για την πρόσκληση του 2014¹²: υποβλήθηκαν 111 προτάσεις και επιλέχθηκαν 15 έργα που αφορούσαν 111 οργανώσεις από 28 χώρες που συμμετείχαν στο COSME· δεν μπόρεσαν να χρηματοδοτηθούν 40 έργα αξίας περίπου 14 εκατ. EUR λόγω δημοσιονομικών περιορισμών. Η υλοποίηση των δράσεων ξεκίνησε την 1/2/2015 με ένα δίκτυο 175 ενδιάμεσων οργανισμών σε 32 χώρες (26 κράτη μέλη και 6 χώρες που συμμετέχουν στο COSME). Μέχρι το τέλος του 2016 είχαν παραληφθεί 11 000 προφίλ επιχειρηματιών και είχαν πραγματοποιηθεί 4 200 αντιστοιχίσεις που αφορούσαν πάνω από 8 400 επιχειρηματίες.

Στο πλαίσιο του παρόντος στόχου, το COSME χρηματοδοτεί επίσης διάφορα άλλα μικρότερα έργα. Τα πιο σημαντικά από αυτά είναι:

- Εκπαίδευση στην επιχειρηματικότητα, με 0,4 έως 1 εκατ. EUR κατά μέσο όρο το χρόνο,
- Γυναικεία επιχειρηματικότητα, με 0,5 έως 1 εκατ. EUR κατά μέσο όρο το χρόνο,
- Επιχειρηματικότητα ηλικιωμένων, με 0,5 έως 1 εκατ. EUR κατά μέσο όρο το χρόνο,
- Ψηφιακή επιχειρηματικότητα, με 2,5 εκατ. EUR το 2015,
- Στήριξη της επιχειρηματικότητας των μεταναστών, με 1,5 εκατ. EUR το χρόνο.

IV. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Η ενδιάμεση αξιολόγηση καλύπτει την περίοδο 2014-2016 και βασίζεται σε μεγάλο βαθμό σε μια μελέτη¹³ που διεξήγαγε εξωτερική εταιρεία συμβούλων μεταξύ του Δεκεμβρίου 2016 και του Δεκεμβρίου 2017. Η εν λόγω εταιρεία πραγματοποίησε τη μελέτη χρησιμοποιώντας τη συνήθη μεθοδολογία αξιολόγησης της Επιτροπής, όπως συστήνεται στις κατευθυντήριες γραμμές για τη βελτίωση της νομοθεσίας¹⁴. Στόχος της μελέτης ήταν η αξιολόγηση των δράσεων του προγράμματος που χρηματοδοτήθηκαν τα έτη 2014-2016 με βάση πέντε κριτήρια: τη συνάφεια, την αποτελεσματικότητα, τη συνοχή, την αποδοτικότητα και την ενωσιακή προστιθέμενη αξία.

Στην ενδιάμεση αξιολόγηση εξετάστηκαν 6 βασικές ερωτήσεις και 15 υποερωτήσεις που είχαν τεθεί στις προδιαγραφές της μελέτης, ενώ χρησιμοποιήθηκε ένα μίγμα ποσοτικών και ποιοτικών μεθόδων.

Τα εργαλεία της ενδιάμεσης αξιολόγησης περιλάμβαναν έρευνα τεκμηρίωσης, στατιστική ανάλυση δευτερογενών δεδομένων, ένα εργαστήριο, 120 συνεντεύξεις υψηλού επιπέδου, στοχευμένες διαβουλεύσεις που απευθύνθηκαν σε περισσότερες από 4 000 ΜΜΕ, καθώς και μια δημόσια διαβούλευση που έλαβε 195 απαντήσεις και 14 έγγραφα θέσης.

Δεδομένου ότι πρόκειται για ενδιάμεση αξιολόγηση, τα περισσότερα από τα αναμενόμενα μακροπρόθεσμα αποτελέσματα δεν είναι ακόμη μετρήσιμα. Επομένως, η αξιολόγηση εστίασε κυρίως στον βαθμό στον οποίο το πρόγραμμα θέτει τις βάσεις για την επίτευξη των σκοπούμενων μεσοπρόθεσμων εκρών και αποτελεσμάτων. Αυτό σημαίνει ότι δόθηκε έμφαση στην επάρκεια και

¹² <https://ec.europa.eu/easme/sites/easme-site/files/documents/erasmus-for-young-entrepreneurs-call-for-proposals-2014.pdf>.

¹³ <http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/28084?locale=el>.

¹⁴ https://ec.europa.eu/info/law/law-making-process/planning-and-proposing-law/better-regulation-why-and-how/better-regulation-guidelines-and-toolbox_el.

την ποιότητα του σχεδιασμού του προγράμματος, δηλαδή στους τιθέμενους στόχους, τους επενδυμένους πόρους και τις υλοποιηθείσες δράσεις — με άλλα λόγια στα κριτήρια της συνάφειας και της συνοχής.

Για περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με τη μεθοδολογία, παρακαλούμε να ανατρέξετε στο συνοδευτικό έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής.

V. ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Η παρούσα ενότητα περιλαμβάνει τα κύρια πορίσματα της αξιολόγησης με βάση τα πέντε προαναφερθέντα κριτήρια.

A. Συνάφεια

Το COSME συμβάλλει στη βασική προτεραιότητα της Επιτροπής Juncker, δηλαδή στην τόνωση της ανάπτυξης και της απασχόλησης, μέσω διαφόρων δράσεων, μεταξύ άλλων τη βελτίωση της πρόσβασης σε χρηματοδότηση, τη δημιουργία ευκαιριών δικτύωσης, την προώθηση της ανταλλαγής πληροφοριών και ορθών πρακτικών, καθώς και την πρόσβαση των ευρωπαϊκών ΜΜΕ σε νέες αγορές. Πρόκειται για ένα πρόγραμμα για όλες τις ΜΜΕ της ΕΕ, και αυτό είναι ένα από τα κύρια πλεονεκτήματά του.

Το πρόγραμμα υλοποιεί τις προτεραιότητες πολιτικής της Επιτροπής, συμπεριλαμβανομένης της πρωτοβουλίας «Small Business Act», της στρατηγικής για την ενιαία αγορά (2015) και της πρωτοβουλίας για τις νεοφυείς και τις αναπτυσσόμενες επιχειρήσεις (2016). Υπάρχει επίσης ισχυρή ευθυγράμμιση με τις μεταβαλλόμενες ανάγκες των ΜΜΕ στην Ευρώπη.

Τα πορίσματα των ερευνών δείχνουν ότι τόσο οι ενδιαμέσοι οργανισμοί όσο και οι δικαιούχες ΜΜΕ θεωρούν ότι οι δράσεις στο πλαίσιο του COSME ανταποκρίνονται στις ανάγκες τους, όσον αφορά τόσο τις τιθέμενες προϋποθέσεις όσο και το περιεχόμενό τους. Η συνάφεια του προγράμματος για τους πολίτες της ΕΕ είναι υψηλή, χάρη στην εστίαση αυτού στην προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης και στη δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης.

Η συνάφεια του προγράμματος είναι περισσότερο περιορισμένη σε τομείς που υπερβαίνουν την οικονομική σφαίρα, π.χ. στις κοινωνικές αλλαγές, καθώς και σε κάποιους από τους στόχους που ορίζονται στη στρατηγική «Ευρώπη 2020», όπως η βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη. Το COSME ανταποκρίνεται σε αυτούς τους στόχους κατά κύριο λόγο εμμέσως.

Η ευελιξία του COSME αποτελεί βασικό στοιχείο αυτού. Επιτρέπει την υλοποίηση νέων προτεραιοτήτων πολιτικής μέσω της δρομολόγησης νέων δράσεων και μέσω της καθοδήγησης της χρηματοδότησης σε τομείς που έχουν προτεραιότητα. Έτσι, προτάθηκαν διάφορες αλλαγές στην κατανομή του προϋπολογισμού, οι οποίες εφαρμόστηκαν κατά τα τρία πρώτα χρόνια υλοποίησης.

Η βασική αδυναμία όσον αφορά τη συνάφεια (αλλά και την αποτελεσματικότητα, όπως θα δούμε στη συνέχεια) εντοπίζεται στη δομή του προγράμματος. Οι δύο κύριες δράσεις, τα χρηματοδοτικά μέσα και το δίκτυο EEN, αντιπροσωπεύουν περισσότερο από το 80 % του συνολικού προϋπολογισμού, όπως ορίζεται στον κανονισμό COSME. Κατά συνέπεια, ο προϋπολογισμός για άλλες μικρότερες δράσεις είναι ιδιαίτερα περιορισμένος. Με αυτόν τον τρόπο μειώνεται, σε κάποιες περιπτώσεις, ο πιθανός αντίκτυπος των εν λόγω δράσεων.

B. Αποτελεσματικότητα

Μεταξύ του 2014 και του 2016, το COSME σημείωσε συνολικά επιτυχία όσον αφορά την επίτευξη των αναμενόμενων αποτελεσμάτων, όπως ο αριθμός των ΜΜΕ που επωφελούνται από τη χρηματοδότηση με δανειακά κεφάλαια ή ο αριθμός των εκδηλώσεων που διοργανώθηκαν. Τα

διαθέσιμα στοιχεία υποδεικνύουν ότι το COSME θα έχει θετικό αντίκτυπο στους δικαιούχους όσον αφορά την ανάπτυξη και την απασχόληση.

Η αξία του COSME έγκειται ιδίως στη χρήση των ενδιάμεσων χρηματοπιστωτικών οργανισμών για την υλοποίηση του προγράμματος. Εκμεταλλεύεται την εγγύτητα αυτών των ενδιάμεσων οργανισμών στις ΜΜΕ και διευκολύνει την ενσωμάτωση των υπηρεσιών που παρέχονται από το COSME στις υπηρεσίες που παρέχονται από τους εν λόγω ενδιάμεσους οργανισμούς σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο. Η προσέγγιση αυτή επιτρέπει στο COSME να μεγιστοποιεί τις δυνατότητες επίτευξης των επιθυμητών αποτελεσμάτων.

Πρόσβαση σε χρηματοδότηση

Τα χρηματοδοτικά μέσα LGF και EFG είναι ιδιαίτερα αποτελεσματικά για τις δικαιούχες ΜΜΕ. Ιδίως το LGF απευθύνθηκε σε σημαντικό αριθμό ΜΜΕ, πρότεινε συνολικά ευνοϊκότερους όρους χρηματοδότησης, προσέφερε υψηλή μόχλευση στη χρηματοδότηση των ΜΜΕ και αύξησε την παροχή χρηματοδότησης με δανειακά κεφάλαια στα περισσότερα κράτη μέλη. Ωστόσο, σημειώθηκε ότι το όριο των 150 000 EUR, άνω του οποίου οι ενδιάμεσοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί πρέπει να ελέγξουν ότι η ΜΜΕ δεν πληροί κανένα από τα κριτήρια καινοτομίας που έχουν τεθεί για το χρηματοπιστωτικό μέσο δανειοδότησης των ΜΜΕ στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζων 2020», δημιούργησε αρνητικό αντίκτυπο. Οι ενδιάμεσοι οργανισμοί αναγκάζονται να περιορίσουν την οικονομική τους προσφορά σε αυτό το όριο, το οποίο όμως θεωρείται ανεπαρκές για τις χρηματοδοτικές ανάγκες πολλών ΜΜΕ.

Η πρόδος που σημειώθηκε στο πλαίσιο του EFG είναι περισσότερο περιορισμένη λόγω της μεγάλης διάρκειας της περιόδου αναμονής για τη χρηματοδότηση, η οποία είναι εγγενής στις επενδύσεις μετοχικού κεφαλαίου, αλλά και λόγω του γεγονότος ότι προτιμήθηκαν οι μετοχικοί τίτλοι που θεσπίστηκαν από το ΕΤΣΕ το 2016.

Περισσότεροι από 60 ενδιάμεσοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί σε 25 χώρες συμμετέχουν στον LGF από τις 31 Δεκεμβρίου 2016, στηρίζοντας περισσότερες από 140 000 ΜΜΕ, εκ των οποίων 50 % είναι νεοφυείς επιχειρήσεις με ιστορικό λειτουργίας κάτω των πέντε ετών, ενώ το 90 % των υποστηριζόμενων επιχειρήσεων είναι πολύ μικρές.

Ο LGF επέτρεψε την αύξηση του αριθμού και του όγκου των χρηματοδοτικών συναλλαγών σε ΜΜΕ υψηλότερου κινδύνου (τα 611,17 εκατ. EUR σε υπογεγραμμένες εγγυήσεις το 2014-2016 είχαν ως αποτέλεσμα όγκο χρηματοδότησης 5,5 δισ. EUR). Οι περισσότεροι ενδιάμεσοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί που ερωτήθηκαν επισήμαναν ότι ο μηχανισμός LGF βελτίωσε σημαντικά την ικανότητά τους να παρέχουν κάλυψη πιστωτικού κινδύνου ή πίστωση. Η έρευνα έδειξε επίσης ότι, εν γένει, η εγγύηση του COSME ενεργοποίησε σημαντικές πρόσθετες επενδύσεις, οι οποίες εκτιμώνται συνολικά στο 1,25 δισ. EUR. Οι ΜΜΕ που συμμετείχαν στην έρευνα ανέφεραν ότι τόσο ο EFG όσο και ο LGF είχαν θετικό αντίκτυπο στις προοπτικές ανάπτυξής τους.

Πρόσβαση στις αγορές

Το δίκτυο EEN έχει επιδείξει ισχυρή ικανότητα προσέγγισης των ΜΜΕ σε όλη την Ευρώπη, συμπεριλαμβανομένων των 150 000 ΜΜΕ που συμμετείχαν στις συνεργατικές και συμβουλευτικές υπηρεσίες αυτού. Χάρη στο EEN, πάνω από 8 000 ΜΜΕ σύναψαν συμφωνίες συνεργασίας με ΜΜΕ του εξωτερικού ή εφάρμοσαν τις συστάσεις που προέκυψαν από τις νέες συμβουλευτικές υπηρεσίες του. Οι υπηρεσίες του EEN υποστήριξαν κυρίως τις ΜΜΕ όσον αφορά τη βελτίωση της ποιότητας των αγαθών και των υπηρεσιών τους, οδηγώντας έτσι σε (αναμενόμενη) αύξηση του κύκλου εργασιών και, ιδίως, στην είσοδο σε νέες γεωγραφικές αγορές, τόσο στην Ευρώπη όσο και πέραν αυτής. Οι υπηρεσίες του δικτύου χρησιμοποιούνται ευρέως και χαίρουν εκτίμησης από τις ΜΜΕ-πελάτες τους. Το δίκτυο έχει να επιδείξει πολύ καλά αποτελέσματα όσον αφορά ιδίως τον τομέα των υπηρεσιών επιχειρηματικής συνεργασίας, την παροχή συμβουλών, την παροχή βοήθειας

στις ΜΜΕ για να ξεπεράσουν τα εμπόδια που σχετίζονται με την καινοτομία και τη διοίκηση επιχειρήσεων, καθώς και την παροχή της δυνατότητας σύναψης πολύτιμων επιχειρηματικών σχέσεων μεταξύ ΜΜΕ. Το δίκτυο είχε επίσης αντίκτυπο στους ίδιους τους ενδιαμέσους οργανισμούς, μεταξύ άλλων την αυξημένη γνώση, τις στρατηγικές πληροφορίες και τη συνεργασία με άλλα μέλη του δικτύου για την ενίσχυση της ποιότητας των υπηρεσιών.

Επιπρόσθετα στις υπηρεσίες του δικτύου, η δικτυακή πύλη «Η Ευρώπη σου — Επιχειρήσεις» αποτελεί βασική πηγή πληροφοριών. Παρέχει πληροφορίες για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις κατά την ίδρυση και/ή διοίκηση μιας επιχείρησης σε ευρωπαϊκή χώρα, ενώ ο αριθμός επισκεπτών που έχει προσελκύσει ξεπερνά κάθε προσδοκία. Βάσει των δεδομένων παρακολούθησης, η πύλη έχει φτάσει τους 2,9 εκατ. μοναδικούς επισκέπτες (ως μέτρο σύγκρισης, να αναφερθεί ότι ο κανονισμός για το πρόγραμμα COSME ορίζει ως μακροπρόθεσμο ορόσημο για το δίκτυο EEN τον αριθμό των 2,3 εκατ. χρηστών των ψηφιακών υπηρεσιών). Τα ποσοστά ικανοποίησης των χρηστών είναι επίσης υψηλά (93 %, ενώ ο στόχος είχε τεθεί στο 85 % στο πρόγραμμα εργασίας του COSME για το 2016).

Η δράση «Clusters Go International» συμπεριλαμβάνει 25 ευρωπαϊκές στρατηγικές συμπράξεις συνεργατικών σχηματισμών (ESCP), οι οποίες εκπροσωπούν 145 οργανώσεις συνεργατικών σχηματισμών σε 23 ευρωπαϊκές χώρες και περισσότερες από 17 000 ευρωπαϊκές ΜΜΕ. Από τις 25 επιλεγείσες ESCP χρηματοδοτήθηκαν μόνο οι 15 λόγω δημοσιονομικών περιορισμών. Οι άλλες 10 έλαβαν το σήμα ESCP και ενθαρρύνθηκαν να συνεχίσουν τη συνεργασία τους προαιρετικά, χωρίς χρηματοδότηση από το COSME. Οι 15 συγχρηματοδοτούμενες εταιρικές σχέσεις αντιπροσωπεύουν περίπου 95 συνεργατικούς σχηματισμούς που απευθύνονται σε περισσότερες από 10 300 ευρωπαϊκές ΜΜΕ. Οι συνεργατικοί σχηματισμοί δημιούργησαν επίσημες συμπράξεις μεταξύ τους στην Ευρώπη, καθώς και τις πρώτες «παγκόσμιες» συμπράξεις.

Η βελτίωση της κατανόησης της διαδικασίας διεθνοποίησης και η ενίσχυση των δυνατοτήτων των διαχειριστών συνεργατικών σχηματισμών για τη στήριξη της διεθνοποίησης αποτέλεσαν καίρια αποτελέσματα, όπως και η δημιουργία νέων διεθνών επιχειρηματικών σχέσεων. Το ισχυρότερο διεθνές προφίλ και η προβολή μπορούν να θεωρηθούν από τα μεσοπρόθεσμα αποτελέσματα με το μεγαλύτερο ποσοστό επιτυχίας.

Βελτίωση του πλαισίου προϋποθέσεων για την ανταγωνιστικότητα

Οι πρωτοβουλίες για τη στήριξη της τομεακής ανταγωνιστικότητας συνίστανται κυρίως σε μεμονωμένες δράσεις με περιορισμένο προϋπολογισμό, που απευθύνονται σε ευρύ φάσμα τομέων. Σύμφωνα με τους δικαιούχους του τουριστικού προγράμματος, στα άμεσα αποτελέσματα συμπεριλαμβάνεται η δημιουργία νέων διασυνοριακών στρατηγικών εταιρικών σχέσεων και η αυξημένη προβολή σε διεθνείς αγορές. Παρόλο που λίγες ΜΜΕ ενεπλάκησαν άμεσα, η συμμετοχή επαγγελματιών ενώσεων, καθώς και τοπικών, περιφερειακών και εθνικών τουριστικών οργανισμών έθεσε τα θεμέλια για σημαντικά πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα. Νέα προϊόντα και υπηρεσίες τουρισμού αναπτύσσονται, ενώ οι συμμετέχοντες έχουν υψηλές προσδοκίες για τις δυνατότητες εισόδου σε νέες αγορές.

Οι δράσεις υλοποίησης της πρωτοβουλίας «Small Business Act» παρείχαν επιτυχώς ποιοτικές πληροφορίες στους εθνικούς φορείς χάραξης πολιτικής μέσω της δημοσίευσης της εξέτασης των επιδόσεων των ΜΜΕ («SME Performance Review»), καθώς και μια πλατφόρμα για την ανταλλαγή πληροφοριών και ορθών πρακτικών μέσω του δικτύου απεσταλμένων ΜΜΕ, η οποία χαιρεί ιδιαίτερης εκτίμησης. Υπάρχει μια γενική αντίληψη ότι οι εν λόγω δράσεις συμβάλλουν στη σύγκλιση των πολιτικών για τις ΜΜΕ σε όλες τις χώρες του COSME.

Επιχειρηματικότητα

Το πρόγραμμα «Erasmus για νέους επιχειρηματίες» (EYE) ήταν επιτυχημένο, καθώς υλοποίησε τους αναμενόμενους στόχους. Περίπου 3.500 επιχειρηματίες συμμετείχαν σε αυτό. Εκτιμάται ότι η συμμετοχή νέων επιχειρηματιών στο πρόγραμμα οδήγησε στη δημιουργία 250 νέων εταιρειών, σε πρόσθετο κύκλο εργασιών 5 εκατ. EUR, καθώς και σε περίπου 1 000 νέες θέσεις εργασίας κατά την περίοδο 2014-2016. Ταυτόχρονα, η συμμετοχή των επιχειρηματιών υποδοχής συνδέεται με πρόσθετο κύκλο εργασιών ύψους 203 εκατ. EUR και με τη δημιουργία άνω των 1 100 νέων θέσεων εργασίας. Επίσης, έθεσε τις βάσεις για σημαντικά αποτελέσματα όσον αφορά τις επιχειρηματικές σχέσεις και τη διεθνοποίηση, τόσο για τους νέους επιχειρηματίες όσο και για τους επιχειρηματίες υποδοχής. Το 2014-2016 καλύφθηκαν συνολικά 2 117 θέσεις εργασίας. Εκτιμάται ότι περίπου 1 800 πιθανοί νέοι επιχειρηματίες βελτίωσαν τις διαχειριστικές και τις τεχνικές τους δεξιότητες χάρη στο EYE, ενώ άλλοι επιχειρηματίες βελτίωσαν άλλες επιχειρηματικές δεξιότητες (στο μάρκετινγκ, τη διοίκηση και τη χρηματοδότηση).

Οι συμμετέχοντες δήλωσαν ότι η εμπειρία τους στο EYE βελτίωσε την κατανόηση από πλευράς τους των προκλήσεων που αντιμετωπίζουν οι επιχειρηματίες. Το EYE είχε επίσης άμεσα αποτελέσματα για τους επιχειρηματίες υποδοχής όσον αφορά τη στήριξη της καινοτομίας εντός των επιχειρήσεών τους, αλλά και για τα ποσοστά ανάπτυξής τους που ήταν σημαντικά υψηλότερα από τον μέσο όρο της ΕΕ. Επιπλέον, το EYE πέτυχε τους στόχους του για ενίσχυση των επιχειρηματικών σχέσεων και προετοιμασία του εδάφους για περαιτέρω συνεργασία και διεθνοποίηση, χάρη στη δημιουργία σημαντικών ευκαιριών δικτύωσης.

Γ. Αποδοτικότητα

Συνολικά το COSME λειτουργεί με ένα εύλογο επίπεδο αποδοτικότητας, καθώς όλα τα συστατικά στοιχεία του υλοποιούνται σύμφωνα με τους ειδικούς στόχους και τα χρονοδιαγράμματα που καθορίζονται στα ετήσια προγράμματα εργασίας. Το βασικό πλεονέκτημα του COSME είναι η σαφήνεια της περιγραφής των προγραμμάτων εργασίας του, κάτι που έχει ως αποτέλεσμα ο αριθμός μη επιλέξιμων προτάσεων που ανταποκρίνονται στις προσκλήσεις για επιχορηγήσεις να είναι σχετικά μικρός. Δεν εντοπίστηκαν σημαντικές διοικητικές εμπλοκές, ενώ τα μέτρα απλούστευσης που εφαρμόστηκαν κρίθηκαν θετικά, παρόλο που υπήρξαν προβλήματα στον EASME όσον αφορά το νέο σύστημα ΤΠ κατά τον πρώτο χρόνο λειτουργίας, κάτι που δημιούργησε δυσκολίες στους δικαιούχους.

Η υλοποίηση του COSME ανατίθεται κυρίως στον EASME (μη χρηματοοικονομικές δράσεις) και στο ETE (χρηματοδοτικά μέσα). Ο EASME εκτέλεσε προϋπολογισμό ύψους 298 εκατ. EUR την περίοδο 2014-2016 και το ETE προϋπολογισμό ύψους 550 εκατ. EUR για τα χρηματοδοτικά μέσα του COSME για τις ΜΜΕ.

Εν γένει, τόσο οι ενδιάμεσοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί όσο και οι τελικοί δικαιούχοι θεωρούν ότι οι δαπάνες και οι επιβαρύνσεις για τη χρήση του COSME είναι προσιτές και αποδεκτές. Παρόλο που, σε κάποιες περιπτώσεις, ο διοικητικός φόρτος θεωρήθηκε υψηλός, σύμφωνα με τη γενική ανατροφοδότηση τα οφέλη υπερτερούν έναντι του κόστους. Οι ενδιάμεσοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί επισήμαναν ότι οι υποχρεώσεις υποβολής στοιχείων ήταν επαχθείς, και ότι δημιουργούν κίνδυνο μείωσης της ελκυστικότητας του LGF. Επίσης, οι ενδιάμεσοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί υποστήριξαν ότι ο διοικητικός φόρτος του EFG ήταν πολύ υψηλότερος από τον συνηθισμένο στον τομέα των επιχειρηματικών κεφαλαίων. Ωστόσο, οι ΜΜΕ που επωφελήθηκαν από τον LGF δήλωσαν ότι δεν επιβαρύνθηκαν με πρόσθετες δαπάνες, διοικητικό φόρτο ή πολυπλοκότητα λόγω της ενωσιακής εγγύησης.

Όλες οι ΜΜΕ, και ειδικότερα οι μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις, χαρακτήρισαν τους όρους δανεισμού της χρηματοδότησής τους με την εγγύηση του COSME της ΕΕ περισσότερο ευνοϊκούς από αυτούς που παρείχαν άλλοι ενδιάμεσοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί για παρόμοια

χρηματοδότηση. Οι δικαιούχες ΜΜΕ σε άλλες θεματικές ενότητες του COSME επίσης θεωρούν ότι τα οφέλη υπερτερούν έναντι του κόστους.

Όσον αφορά τη διαχείριση του COSME από τον EASME, ο απαιτούμενος χρόνος μέχρι την έγκριση των επιχορηγήσεων για τις ανοιχτές προσκλήσεις ήταν μικρότερος από τον στόχο που είχε θέσει ο EASME, ενώ το επίπεδο του ανταγωνισμού, ο αριθμός των προτάσεων και το «ποσοστό επιτυχίας των επιλέξιμων προτάσεων» διέφεραν σημαντικά μεταξύ των διαφόρων δράσεων. Πρέπει να σημειωθεί ότι το COSME χρηματοδοτεί μεγάλο αριθμό μικρών δράσεων που απαιτούν την εμπλοκή ενός συγκριτικά υψηλού αριθμού προσωπικού.

Όσον αφορά τις ελλείψεις, η ενδιάμεση αξιολόγηση δείχνει ότι η διαχείριση των δεδομένων του COSME πρέπει να βελτιωθεί. Το εύρος της κατανομής ευθυνών υλοποίησης σε πολλούς εμπλεκόμενους παράγοντες γεννά μια σημαντική πρόκληση για την αποδοτική διαχείριση και τον συντονισμό του προγράμματος, ενώ υπάρχει ο κίνδυνος αποδυνάμωσης της εποπτείας και της αξιολόγησης αυτού. Απαιτείται να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή στη συλλογή δεδομένων σχετικά με το προφίλ των δικαιούχων, προκειμένου να καταστεί δυνατή η ορθή παρακολούθηση των αποτελεσμάτων και της προόδου του προγράμματος για την επίτευξη των στόχων του.

Δ. Συνοχή

Συνολικά το πρόγραμμα COSME παρουσιάζει ένα ικανοποιητικό επίπεδο εσωτερικής συνοχής. Καταβάλλονται προσπάθειες για τη δημιουργία συνεργιών, ενώ δεν παρατηρήθηκαν ουσιαστικές επικαλύψεις. Μεγάλη προσοχή δόθηκε στην επίτευξη συμπληρωματικότητας μεταξύ των διαφόρων δράσεων, ιδίως στους τομείς του δικτύου EEN και της διεθνοποίησης. Το Κέντρο Βιομηχανικής Συνεργασίας ΕΕ-Ιαπωνίας και τα γραφεία υποστήριξης για τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, για παράδειγμα, συνεργάζονται αμφοτέρωθεν με το EEN. Η συνεργασία μεταξύ του προγράμματος διεθνοποίησης συνεργατικών σχηματισμών και του Κέντρου ΕΕ-Ιαπωνίας επέτρεψε τη στήριξη της διεθνοποίησης των συνεργατικών σχηματισμών. Οι ειδικοί των γραφείων υποστήριξης για τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας και του δικτύου EEN ενθαρρύνονται να συμμετέχουν επίσης σε εκδηλώσεις της ευρωπαϊκής πλατφόρμας συνεργασίας των συνεργατικών σχηματισμών (ECCP).

Όσον αφορά τον στόχο για την επιχειρηματικότητα, η επικάλυψη μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών ήταν ελάχιστη στο σύνολο του χαρτοφυλακίου, καθώς οι περισσότερες δράσεις απευθύνονται σε συγκεκριμένες ομάδες συνεργατών με καθορισμένους τομείς εξειδίκευσης. Οι δράσεις της θεματικής ενότητας «Πλαίσιο συνθηκών για μια ενιαία αγορά» δεν αλληλεπικαλύπτονται, καθώς κάθε δράση αφορά διαφορετικές πτυχές της ενιαίας αγοράς.

Η εικόνα όσον αφορά τη συνοχή μεταξύ των διαφορετικών δραστηριοτήτων επικοινωνίας στο πλαίσιο του COSME —κυρίως οι δικτυακοί τόποι που σχετίζονται με τα χρηματοδοτικά μέσα και τις δράσεις για την επιχειρηματικότητα— δεν είναι απολύτως ξεκάθαρη. Οι δικτυακοί τόποι για τα χρηματοδοτικά μέσα παρέχουν σαφείς πληροφορίες, ενώ αυτοί που αφορούν τις δράσεις για την επιχειρηματικότητα φαίνεται ότι λειτουργούν αυτόνομα, χωρίς αλληλεπίδραση μεταξύ τους. Οι συνέργειες και η συμπληρωματικότητα μεταξύ της δικτυακής πύλης «Η Ευρώπη σου — Επιχειρήσεις» και των υπηρεσιών του EEN, αλλά και μεταξύ άλλων δραστηριοτήτων του COSME που στοχεύουν στη διεθνοποίηση, όπως είναι το δίκτυο EEN και το πρόγραμμα «Clusters Go International», αποτιμώνται θετικά.

Σύμφωνα με την ανάλυση, φαίνεται ότι υπάρχουν συνέργειες αλλά και επικαλύψεις μεταξύ των χρηματοδοτικών μέσων της ΕΕ. Υπάρχουν σαφή στοιχεία για τη συνέργεια μεταξύ του μηχανισμού LGF του COSME και του σκέλους του ΕΤΣΕ για τις ΜΜΕ, καθώς αυτή η παρέμβαση του ΕΤΣΕ διοχετεύεται μέσω του LGF. Ενδέχεται να υπάρχουν και επικαλύψεις μεταξύ του LGF του COSME και των χρηματοδοτικών μέσων των ΕΔΕΤ. Το σκέλος του ΕΤΣΕ για τις ΜΜΕ παραγκωνίζει σαφώς

τον μηχανισμό EFG (και αυτή ήταν η πρόθεση της Επιτροπής όταν δημιούργησε το σκέλος του ΕΤΣΕ για τις ΜΜΕ το 2016).

Γενικότερα, υπάρχει συνολική συνοχή μεταξύ των χρηματοδοτικών μέσων του COSME και του «Ορίζων 2020». Η αξιολόγηση του 2016 για το Επενδυτικό Σχέδιο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το ΕΤΣΕ, το COSME και το μέσο Innovation του «Ορίζων 2020» αλληλοσυμπληρώνονται πολύ καλά. Ο συντονισμός μεταξύ των δραστηριοτήτων του ΕΕΝ στο COSME και του προγράμματος «Ορίζων 2020» αποτελεί εξαιρετικό παράδειγμα συνοχής με άλλες πρωτοβουλίες της ΕΕ και έχει εγκωμιαστεί ιδιαίτερα από πολλά ενδιαφερόμενα μέρη.

Όσον αφορά τη διεθνοποίηση των ΜΜΕ, δεν υπάρχουν σημαντικές επικαλύψεις μεταξύ των δραστηριοτήτων που χρηματοδοτούνται από το COSME και αυτών που χρηματοδοτούνται από το «Ορίζων 2020». Οι πρωτοβουλίες της Επιτροπής στον τομέα της διεθνοποίησης των ΜΜΕ υλοποιούνται κυρίως μέσω του COSME. Ωστόσο, υπάρχουν ορισμένα σημαντικά επιμέρους προγράμματα στο «Ορίζων 2020» που μπορούν να βοηθήσουν άμεσα ή έμμεσα τις ΜΜΕ όσον αφορά τη διεθνοποίηση και την καινοτομία. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η πρωτοβουλία INNOSUP¹⁵ του «Ορίζων 2020», η οποία αντιμετωπίζει την πρόκληση ανάπτυξης νέων διατομεακών βιομηχανικών αξιακών αλυσίδων σε όλη την ΕΕ, αξιοποιώντας το δυναμικό καινοτομίας των ΜΜΕ.

Οι διαθέσιμες πληροφορίες δεν δείχνουν σημαντικές επικαλύψεις μεταξύ των υπηρεσιών του ΕΕΝ, των δράσεων διεθνοποίησης των ΜΜΕ / συνεργατικών σχηματισμών και των δράσεων που χρηματοδοτούνται από άλλες πρωτοβουλίες της ΕΕ. Οι εν λόγω πρωτοβουλίες της ΕΕ περιλαμβάνουν τα επιχειρησιακά προγράμματα του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), το πρόγραμμα Interreg καθώς και τις πρωτοβουλίες «EU Gateway» και «Business Avenues».

Οι υπηρεσίες του ΕΕΝ που χρηματοδοτούνται από το COSME και τα επιχειρησιακά προγράμματα του ΕΤΠΑ παρουσιάζουν υψηλό βαθμό συμπληρωματικότητας στις περισσότερες περιπτώσεις. Ενώ το ΕΤΠΑ εστιάζει, εν γένει, στο επίπεδο των περιφερειών, οι υπηρεσίες του ΕΕΝ του COSME εστιάζουν κυρίως στη διασυνοριακή συνεργασία. Οι πρωτοβουλίες «EU Gateway» και «Business Avenues» παρέχουν στήριξη σε ευρωπαϊκές εταιρείες για την εγκαθίδρυση επιχειρηματικών σχέσεων συνεργασίας στην Ασία (συμπεριλαμβανομένης της Ιαπωνίας, της Κορέας και των χωρών της νοτιοανατολικής Ασίας). Η αξιολόγηση έδειξε ότι υπάρχει τακτική συνεργασία μεταξύ του δικτύου ΕΕΝ και των πρωτοβουλιών «EU Gateway» και «Business Avenues». Επιπρόσθετα, εντοπίστηκαν συνέργειες μεταξύ άλλων δράσεων του COSME, όπως το Κέντρο Βιομηχανικής Συνεργασίας ΕΕ-Ιαπωνίας και τα γραφεία υποστήριξης για τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας.

Το πρόγραμμα δράσης για την επιχειρηματικότητα 2020¹⁶ της Επιτροπής περιλαμβάνει πρωτοβουλίες για την προώθηση και τη στήριξη της επιχειρηματικότητας. Πολλά από αυτά τα μέτρα χρηματοδοτούνται μέσω του COSME. Ωστόσο, δράσεις με παρόμοια εστίαση λαμβάνουν χρηματοδότηση από άλλα ενωσιακά προγράμματα, όπως η στήριξη σε διάφορα δίκτυα που βοηθούν τις γυναίκες να γίνουν επιχειρηματίες, το πρόγραμμα Erasmus+, το Ευρωπαϊκό πρόγραμμα για την απασχόληση και την κοινωνική καινοτομία (EaSI) και τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία (ΕΔΕΤ). Ενώ όλες αυτές οι δράσεις έχουν κοινό στόχο, δεν υπάρχουν προφανείς επικαλύψεις μεταξύ τους. Η συμπληρωματικότητα επιτυγχάνεται κυρίως μέσω της χρήσης διαφορετικών μέσων.

Ταυτόχρονα, η ενδιάμεση αξιολόγηση δείχνει ότι η αλληλεπίδραση μεταξύ του ενωσιακού, του εθνικού και του περιφερειακού επιπέδου στήριξης των ΜΜΕ δεν χαρακτηρίζεται πάντοτε από

¹⁵ Υποστήριξη της καινοτομίας στις μικρές επιχειρήσεις, <https://ec.europa.eu/easme/en/innosup>.

¹⁶ https://ec.europa.eu/growth/smes/promoting-entrepreneurship/action-plan_el.

συνέργεια και συμπληρωματικότητα, παρόλο που δεν εντοπίστηκαν σημαντικές επικαλύψεις. Όσον αφορά δράσεις για τις οποίες η εγγύτητα στις κοινότητες των ΜΜΕ αποτελεί καθοριστικό παράγοντα, ο καλύτερος συντονισμός με εθνικές και περιφερειακές δράσεις θα βελτιώνει περαιτέρω τη συνοχή. Αυτό ισχύει ιδίως για τις υπηρεσίες του δικτύου EEN και τις δράσεις του COSME που υποστηρίζουν οργανώσεις συνεργατικών σχηματισμών.

Ε. Ενωσιακή προστιθέμενη αξία

Κάθε πρόγραμμα που χρηματοδοτείται από την ΕΕ θα πρέπει να έχει απτή ενωσιακή προστιθέμενη αξία. Αυτό σημαίνει ότι θα πρέπει να συμβάλλει ξεκάθαρα στην προώθηση ενωσιακών αξιών και προτύπων. Οι δράσεις που χρηματοδοτούνται από την ΕΕ θα πρέπει να συμπληρώνουν, να ενισχύουν και να στηρίζουν τις εθνικές, περιφερειακές και τοπικές δράσεις.

Τα χρηματοδοτικά μέσα του COSME, ιδίως ο μηχανισμός LGF, παρέχουν σημαντική χρηματοοικονομική μόχλευση, η οποία επιτρέπει σε εθνικούς και περιφερειακούς ενδιαμέσους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς να παρέχουν δανειοδοτικά προϊόντα με υψηλότερο προφίλ κινδύνου σε σύγκριση με την κανονική προσφορά προϊόντων τους. Ακόμη, προσφέρουν στήριξη σε σημαντικά μεγαλύτερο αριθμό επιχειρήσεων από αυτόν που θα μπορούσαν να εξυπηρετήσουν σε διαφορετική περίπτωση. Επιπλέον, τα εθνικά προγράμματα στήριξης, ιδίως στις μικρότερες αγορές, έχουν υψηλότερη μόχλευση όταν συνδυάζονται με ένα πρόγραμμα σε επίπεδο ΕΕ. Τα ενδιαφερόμενα μέρη και οι ενδιάμεσοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί γενικά συμφωνούν ότι κανένας ιδιωτικός φορέας και καμία συμμετέχουσα χώρα δεν θα μπορούσαν μεμονωμένα να επιτύχουν τα αποτελέσματα του COSME σε επίπεδο μόχλευσης, πεδίου εφαρμογής και προφίλ κινδύνου των συμμετεχουσών ΜΜΕ.

Οι περισσότεροι από τους ενδιάμεσους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς του LGF θεωρούν ότι η δημόσια στήριξη σε ενωσιακό επίπεδο είναι αποφασιστικής σημασίας, ενώ νιώθουν ότι ένα ευρωπαϊκό πρόγραμμα μπορεί να επιτύχει αποτελέσματα που δεν θα μπορούσε να επιτύχει ένα εθνικό πρόγραμμα. Ο μηχανισμός LGF τους έδωσε τη δυνατότητα να προσφέρουν μέσα χρηματοδότησης υπό ευνοϊκότερους όρους (χαμηλότερα επιτόκια και χρεώσεις, λιγότερες απαιτήσεις για εξασφαλίσεις) σε υψηλότερο αριθμό ΜΜΕ. Επιπρόσθετα, σε κάποιες χώρες, δεν υφίστανται σε εθνικό επίπεδο προγράμματα που να στηρίζουν την πρόσβαση των ΜΜΕ σε χρηματοδότηση. Το «σήμα της ΕΕ» βοηθά στην οικοδόμηση εμπιστοσύνης μεταξύ των δυνητικών δικαιούχων. Ωστόσο, η αξιολόγηση κατέδειξε το γεγονός ότι ο μηχανισμός LGF δεν προσέγγισε επαρκώς τις λιγότερο ώριμες χρηματοοικονομικές αγορές, και ότι θα ήταν προτιμότερη μια πιο στοχευμένη προσέγγιση.

Οι ενδιάμεσοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί του EFG που ερωτήθηκαν στο πλαίσιο της παρούσας αξιολόγησης συμφώνησαν στο σύνολό τους ότι η παροχή χρηματοδότησης με ίδια κεφάλαια είναι περισσότερο αποτελεσματική σε ενωσιακό επίπεδο και ότι δίνει τη δυνατότητα παροχής στήριξης ευρύτερου φάσματος και πεδίου εφαρμογής σε σχέση με τα εθνικά και περιφερειακά προγράμματα.

Η ευρωπαϊκή διάσταση βρίσκεται επίσης στο επίκεντρο του δικτύου EEN και των υπηρεσιών του. Το δίκτυο, χάρη στην κλίμακα και την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών του, υλοποιεί δράσεις που διαφορετικά δεν θα ήταν δυνατές. Η ευρωπαϊκή διάσταση είναι ζωτικής σημασίας, ιδίως για εκείνες τις υπηρεσίες που φέρουν διασυννοριακά στοιχεία, μια πτυχή της στήριξης προς τις ΜΜΕ που συνήθως δεν καλύπτεται από παρόμοια προγράμματα σε εθνικό/περιφερειακό επίπεδο.

Σε εθνικό/τοπικό επίπεδο υπάρχουν πολλοί διαφορετικοί τύποι παρεμβάσεων για την προώθηση της επιχειρηματικότητας και των νεοφυών επιχειρήσεων στο αρχικό στάδιο λειτουργίας τους. Η πλειονότητα των μικρότερων δράσεων για την επιχειρηματικότητα που χρηματοδοτούνται από το COSME στοχεύουν στη συγκέντρωση εθνικών ενδιαφερόμενων φορέων και πρωτοβουλιών σε

διάφορους τομείς της επιχειρηματικότητας. Σε αναπτυσσόμενους τομείς (π.χ. επιχειρηματικότητα των μεταναστών), οι δράσεις του COSME πρωτοστατούν στη στήριξη των εθνικών μέτρων.

Το πρόγραμμα EYE έχει επίσης ισχυρή διασυνοριακή αποστολή και στόχους. Επιτρέπει την κινητικότητα σε όλη την Ευρώπη, αντιστοιχώντας νέους επιχειρηματίες με τους επιχειρηματίες υποδοχής τους σε άλλες χώρες και προσφέροντας ευκαιρίες μάθησης και απόκτησης επιχειρηματικών επαφών στην ενιαία αγορά. Αυτό πραγματοποιείται σε τέτοια κλίμακα που δεν θα ήταν εφικτή σε εθνικό επίπεδο.

Όσον αφορά τα άλλα πεδία δράσης του COSME, το όφελος από την υλοποίησή τους σε ευρωπαϊκό και όχι σε εθνικό ή περιφερειακό επίπεδο είναι επίσης πολύ υψηλό. Παραδείγματα τέτοιων δράσεων είναι οι ηλεκτρονικές δεξιότητες, οι δράσεις για τον τουρισμό που φέρνουν κοντά παράγοντες των ευρωπαϊκών αξιακών αλυσίδων, και το πρόγραμμα «Clusters Go International» για την ενίσχυση των ευρωπαϊκών συνεργασιών μεταξύ συνεργατικών σχηματισμών, με σκοπό την από κοινού ανάπτυξη και εφαρμογή στρατηγικών διεθνοποίησης. Επιπρόσθετα, οι δράσεις πολιτικής που αφορούν τις ΜΜΕ και παρέχουν στρατηγικές πληροφορίες, καθώς και ευκαιρίες δικτύωσης για τους εθνικούς φορείς χάραξης πολιτικής, ενισχύουν τη χάραξη πολιτικής για τις ΜΜΕ, καθώς και τη σύγκλιση μεταξύ των εθνικών μέτρων πολιτικής για αυτές. Η κλίμακα και ο βαθμός στήριξης που προσφέρει το COSME υπερβαίνουν τη στήριξη που μπορεί να προσφέρουν εθνικές ή περιφερειακές πρωτοβουλίες στις ευρωπαϊκές ΜΜΕ.

V. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΔΙΔΑΓΜΑΤΑ

Η ενδιάμεση αξιολόγηση του COSME δίνει θετική εικόνα για την εκτέλεση του προγράμματος και για τα αποτελέσματα που επιτεύχθηκαν κατά τα πρώτα τρία έτη της περιόδου προγραμματισμού. Η εκτέλεση του προγράμματος βρίσκεται σε καλό δρόμο για την επίτευξη των στόχων που τέθηκαν στη νομική βάση έως το τέλος του 2020. Ωστόσο, θα πρέπει να σημειωθεί ότι τα πορίσματα της παρούσας αξιολόγησης περιορίζονται στην περίοδο αξιολόγησης και δεν αντικατοπτρίζουν τον πλήρη αντίκτυπο του προγράμματος COSME.

Οι δράσεις του COSME είναι απολύτως κατάλληλες για την αντιμετώπιση των προκλήσεων που συνδέονται με την ενίσχυση της οικονομικής ανάπτυξης και τη δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης. Ωστόσο, ο αντίκτυπός τους είναι περισσότερο περιορισμένος όσον αφορά την αντιμετώπιση παγκόσμιων και κοινωνικών προκλήσεων. Έτσι, θα πρέπει αυτοί οι στόχοι να ενσωματωθούν καλύτερα στα έργα του COSME, και τα υφιστάμενα μέσα του COSME, ιδίως το δίκτυο EEN, να χρησιμοποιηθούν ευρύτερα για να βοηθήσουν τις ΜΜΕ στην αντιμετώπιση των κοινωνικών προκλήσεων.

Οι περισσότερες δράσεις του COSME, τα χρηματοδοτικά μέσα, το δίκτυο EEN, το πρόγραμμα Erasmus για νέους επιχειρηματίες, τα γραφεία υποστήριξης για τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας για τις ΜΜΕ, οι συνεργατικοί σχηματισμοί, αποτελούν τη συνέχιση των δράσεων του CIP. Το COSME σημείωσε εν γένει επιτυχία όσον αφορά την επίτευξη των αναμενόμενων αποτελεσμάτων. Η αξία του προγράμματος έγκειται ιδίως στη χρήση των ενδιάμεσων χρηματοπιστωτικών οργανισμών για την υλοποίηση αυτού. Εκμεταλλεύεται την εγγύτητα αυτών των ενδιάμεσων οργανισμών στις ΜΜΕ και διευκολύνει την ενσωμάτωση των υπηρεσιών που παρέχονται από το COSME στις υπηρεσίες που παρέχονται από τους εν λόγω ενδιάμεσους οργανισμούς σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο.

Συνολικά το COSME λειτουργεί με ένα εύλογο επίπεδο αποδοτικότητας. Οι δράσεις του υλοποιούνται σύμφωνα με τους ειδικούς στόχους και τα χρονοδιαγράμματα που καθορίζονται στα ετήσια προγράμματα εργασίας. Η μεγάλη πλειονότητα των ενδιάμεσων χρηματοπιστωτικών οργανισμών και των τελικών δικαιούχων δηλώνει ότι η συμμετοχή τους χαρακτηρίζεται από

ικανοποιητική σχέση κόστους–οφέλους. Ωστόσο, ο υψηλός αριθμός μικρών δράσεων επηρεάζει αρνητικά τη σχέση κόστους–αποτελεσματικότητας της υλοποίησης του COSME από τον EASME. Ο κατακερματισμός θα αντιμετωπιστεί στα ετήσια προγράμματα εργασίας του COSME μέχρι το τέλος της περιόδου προγραμματισμού, όπου θα δοθεί προτεραιότητα σε μεγαλύτερες και στρατηγικές δράσεις που υλοποιούν τις προτεραιότητες πολιτικής της Επιτροπής, ενώ παράλληλα θα διατηρηθούν μικρότερες πιλοτικές δράσεις ώστε να εξασφαλιστεί η ευελιξία του προγράμματος.

Το COSME υλοποιείται από την Επιτροπή, τον EASME και το ETE. Αυτό καθιστά δύσκολο τον αποδοτικό συντονισμό και τη διαχείριση του προγράμματος. Ακόμη, η ποιότητα της διαχείρισης δεδομένων αναφορικά με μη οικονομικές δράσεις θα πρέπει να βελτιωθεί, προκειμένου να υπάρχει ένα πλήρες σύνολο δεδομένων για τις δράσεις, τα αποτελέσματα και τους δικαιούχους του προγράμματος.

Παρόλο που δεν υπάρχουν σημαντικές επικαλύψεις με άλλα ενωσιακά, εθνικά ή περιφερειακά προγράμματα, ο καλύτερος συντονισμός με τις εθνικές και περιφερειακές δράσεις θα βελτίωνε περαιτέρω τη συνοχή. Η βελτιωμένη διαχείριση των δεδομένων και η ευκολότερη πρόσβαση στην παρακολούθηση αυτών σε εθνικό/περιφερειακό επίπεδο θα δώσει τη δυνατότητα σε όλα τα κράτη μέλη να αναφέρουν επικαλύψεις και να αυξήσουν τις συνέργειες.

Το COSME έχει καλή ενωσιακή προστιθέμενη αξία. Η ευρωπαϊκή διάσταση αποτελεί την ουσία του σχεδιασμού των δράσεων του COSME. Σε πολλές περιπτώσεις, οι δράσεις του COSME όχι απλά λειτούργησαν προσθετικά, αλλά βοήθησαν επίσης στην ενίσχυση των μέτρων σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

Τελευταίο αλλά εξίσου σημαντικό στοιχείο είναι ότι η ενδιάμεση αξιολόγηση θα προετοιμάσει το έδαφος για την τελική αξιολόγηση του COSME, η οποία και θα τροφοδοτήσει τον λεπτομερή σχεδιασμό των πρώτων προγραμμάτων εργασίας της περιόδου μετά το 2020. Τα προκαταρκτικά πορίσματα της ενδιάμεσης αξιολόγησης έχουν χρησιμοποιηθεί στις εκτιμήσεις επιπτώσεων του προγράμματος για την ενιαία αγορά και του προγράμματος «InvestEU» για το επόμενο πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο 2021-2027.